

Energetika ni lepotno tekmovanje

Krmarjenje med poslovno uspešnostjo, cenovno vzdržnostjo in skrbjo za okolje na slovenskem, zelo specifičnem trgu z energenti, pridobivanje energije iz javnosti bolj in manj všečnih virov ter, uporabimo prisposodobu, pogosto naelektren odnos s politikom: za podjetjem GEN energija in direktorjem **Martinom Novšakom** je še eno razgibano - in uspešno leto.

Začeva z vprašanjem iz našega studia? Na fotografiranje in snemanje ste prinesli maketo starodavne jadrnice. Zakaj?

Model čudovite trijambornice je bil pozorno darilo sodelavcev. Časa imam sicer zadnja leta kronično premalo, ampak nekega dne, ko sem ravno izgubljal živce ob ogledu neke pogovorne oddaje na televiziji, mi je žena rekla, naj vendar neham in se lotim sestavljanja. Super nasvet. Nisem le sestavil velike makete, ampak sem se poglobil tudi v zgodovino tovrstnih ladij ter v zgodbe o njihovih plovbah. Mornarji, ki so pluli po svetovnih morjih, so bili zelo pogumni.

Najdeva kakšno stično točko s poslom?

Vsaka gospodarska družba, še posebej tako velika, kakor je naša, je svojevrstna ladja. Naloge so razdeljene, tudi naša ladja ima določeno smer, posadko in krmarja. In tudi mi plujemo po različnih vodah. Ene poznamo, druge še odkrivamo.

Vas je teh novih poti kdaj strah?

Strah se mi zdi v poslu malo premočna beseda. Raje uporabljam izraz izziv. O izzivih pridobivam potrebne informacije, jih analiziram. Skupaj s sodelavci si postavljam vprašanja, najdem odgovore in uresničim načrte. Skratka, izzivi so koristni in obvladljivi. Z aktivno vlogo in iskanjem optimalnih možnosti jih spreminjamo v priložnosti.

Vaše podjetje, GEN energija, ni odvisno le od krmarja in posadke, ampak tudi od okolja. Čeri je najbrž več, kot bi si želeli. V preteklosti ste že izrekli kar nekaj kritik na račun države. Ima ta res premalo poguma in postavlja ovire, namesto da bi jih odstranjevala?

Mislím, da bi lahko včasih res naredila več. Pred kratkim, ob štirideseti obletnici postavitve temeljnega kamna za Nuklearno elektrarno Krško, smo si ogledovali dokumente iz tistega časa. Dobil sem občutek, da so se takrat odgovorni odločali

drugače, bolj pogumno kakor danes. Tehnološko je šlo za velik korak, ne samo za novo obliko pridobivanja energije, ampak tudi za dolgoročne učinke na gospodarstvo. Danes je pri odločanju precej več drugih dejavnikov. Predvsem politiki pogosto izbirajo odgovore, ki se jim zdijo bolj všečni. Kaj menijo strokovnjaki in kakšni so dejanski učinki, zanje ni vedno najpomembnejše, in to se mi ne zdi dobro.

Kakšno pot bi morali izbrati po vašem mnenju?

Danes moramo gledati deset, dvajset ali pa petdeset let naprej. Bo Slovenija zdržala s fosilnimi gorivi, bo ustvarjala več energije iz sonca, lahko z vetrnimi elektrarnami dobimo kaj več? Ali pa bomo nosili največji del bremena z nuklearko? To ni lepotno tekmovanje, to niso odgovori za naklonjenost občinstva na kakšnem nepomembnem tekmovanju, to so zelo resne teme.

Bodo akterji skupaj zbrali dovolj poguma?

Veste, kako so rekli včasih? Če ne prej, začne pamet delovati takrat, ko zmanjka kruha. Pravzaprav mislim, da nam drugega ne bo preostalo, da bomo le ugotovili, kaj je za nas koristno. Slovenija nima konstantnih vetrov, kakršni so recimo na Baltiku, in računati, da bomo postavili vrsto »vetrnic«, ni realno. V dobre vetrne elektrarne je treba vlagati veliko znanja, tehnike, materiala, preden začnejo sploh delovati. Tudi za fotovoltaike ni primerna kar vsa naša država. Velike subvencije v tovrstne oblike pridobivanja energije, tudi če so trenutno pogosto omenjane v medijih in se zdijo »prijazne«, potem tudi niso smiselne. Vsaj ekonomsko se to ne splača.

Se vam zdi, da je tudi zato kritik na račun jedrske elektrarne manj?

Po osamosvojitvi je prišlo obdobje, ko je bilo dvmov o NEK kar nenadoma precej več kakor prej.

Krško je postalo v javnosti problem in tudi mene so v tistih časih nekateri prepričevali, da bomo elektrarno zaprli v nekaj letih. Ampak zdaj je od tega že skoraj četrto stoletje, NEK pa obratuje boljše in je resnično izredno pomemben za Slovenijo. Načrte za prihodnost moramo delati realno, s trdnimi številkami in s praviimi strokovnimi ocenami. Morda se zdi to zelo tehničen odgovor, ampak v tem, da damo izračune na mizo in jih zagovarjamo, je zelo veliko poguma. Da smo se po več kot treh desetletjih zelo uspešnega delovanja in po pozitivnih ekonomskih in tehnoloških rezultatih mednarodnih študij skupaj s hrvaškimi partnerji v letu 2014, ki je bilo po proizvodnji energije rekordno, dogovorili o podaljšanju delovanja jedrske elektrarne do leta 2043, se mi zdi najpogumnejše dejanje v zadnjem času. Prepričan sem, da je to dobro tako za našo družbo kot za uporabnike.

Po kakšnih cenah bomo plačevali elektriko v prihodnje?

Slovenija je zelo zanimiv energetska trg. Močno smo povezani z drugimi državami, proizvodnja presega porabo in trg je odprt. Cene se močno

© V skupini GEN, na čelu katere je GEN energija, proizvedejo na leto skupaj 6.600 gigavatnih ur električne energije - več kot 40 % vse električne energije, proizvedene v Sloveniji, oziroma 30 %, ko odštejemo oddajo dela električne energije iz NEK Hrvaški.

razlikujejo, nemške ali avstrijske recimo niso primerljive s tistimi v srednjeevropskih državah ali v nekdanji Jugoslaviji. Viri energije so raznoliki, pod črto pa je vsem skupno to, da je sama energija razmeroma poceni, dajatve, ki so vezane nanjo in so del končne cene, pa so visoke. Poskrbeti moramo za to, da bodo končni uporabniki, pri tem mislim na vse, od gospodinjstev do gospodarstva, imeli zagotovljene ustrezne količine energije po primernih cenah. To pomeni, da bomo morali poiskati točko, pri kateri končna cena ne bo previsoka, hkrati pa bo omogočala proizvajalcem energije investicije in druge koristne daljnosežne odločitve.

Spregovoriva še malo o vas kot o krmarju jadrnice z začetka intervjuja. O pogumu sva že govorila. Človek dobi v pogovoru z vami občutek, da vam ga ne manjka, hkrati pa se zdi, da ste zelo trezni, preudarni.

Mislím, da so lastnosti v poslu in zasebno podobne, tudi pri meni je tako. Nehvaležno je, če se moraš opisati sam. Ampak recimo, da sem vztrajen in premišljen. Vsak izziv pretehtam, ga analiziram. Predvsem pa se poskušam vselej pogovoriti z najboljšimi strokovnjaki, kar jih lahko najdem za področje, ki se ga lotim.

Kakšni izzivi vas še čakajo zasebno? Še ena jadrnica?

Ne, ne, dovolj je bila ena. Si pa želim spoznati veliko neznanko, imenovano Rusija. Imam občutek, da se v šolah o tej državi učimo malo. Ampak ta prostranstva, ti ogromni naravni viri so nekaj, kar v meni prebuja radovednost. Morda pa kdaj najdem čas za raziskovanje.

© Strah je v poslu malo premočna beseda. Raje uporabljam izraz izziv. O izzivih pridobivam potrebne informacije, jih analiziram. Skupaj s sodelavci si postavljam vprašanja, najdem odgovore in uresničim načrte.

© Gledati moramo deset, dvajset ali petdeset let naprej. Bo Slovenija zdržala s fosilnimi gorivi, bo ustvarjala več energije iz sonca, lahko z vetrnimi elektrarnami dobimo kaj več?